

FEDERACIÓ D'EDUCACIÓ CCOO

LA FORMACIÓ PROFESSIONAL I LA CRISI SANITÀRIA COVID-19

**L'FP necessita mesures compromeses i consensuades
Ara s'evidencien com mai les mancances de la Formació Professional Inicial,
Departament pren nota!
La promoció de l'alumnat COVID-19 necessitarà suport de l'administració i
empreses per consolidar les seves competències**

El passat dia 6 d'abril presentàrem el document "Aquest curs serà diferent i ho hem d'assumir" <https://educaccio.cat/2020/educacio/aquest-curs-sera-diferent-i-ho-hem-dassumir/> [posar-hi l'enllaç] amb una "Proposta Educativa de País en situació d'excepcionalitat i en la normalitat" fent èmfasi en no tensar més el sistema educatiu i evitar l'augment de l'escletxa de les desigualtats educatives.

Quant a les condicions de treball de les persones treballadores dels centres educatius hem presentat un "Decàleg del teletreball d'emergència de l'entorn educatiu durant la situació de crisi sanitària pel coronavirus" [posar-hi l'enllaç quan el tinguem] incidint en que en aquesta situació tan excepcional el dret a la negociació és plenament vigent, així com els drets de conciliació de la vida personal i familiar.

Dins d'aquest marc en el present document es tracten els aspectes relacionats amb la Formació Professional Inicial i els Ensenyaments de Règim Especial.

Una resolució de pràctiques a les empreses que arriba tard i sense consens

Resolució de la Direcció General de Formació Professional Inicial i Ensenyaments de Règim Especial sobre les pràctiques a l'empresa

[enllaç <http://ensenyament.gencat.cat/ca/inici/nota-premsa/?id=384299>]

Tan bon punt el Departament va fer pública la Instrucció 1/2020, de 12 de març, en la qual s'anunciava que es suspenia la realització de la Formació en centres de treball (FCT), però en relació a la Formació Professional Dual es dictaminava que quedava subjecta a les instruccions que determinés l'empresa o l'autoritat laboral competent, des de CCOO vam denunciar i mostrar la nostra frontal oposició amb que tractant-se de pràctiques no laborals (la pràctica totalitat en beca formativa) quedés en mans de l'empresa exclusivament la decisió de la suspensió. Podent-hi haver alumnat en una mateixa aula amb suspensió de les pràctiques i altre alumnat que no, sense tenir present que en ambdós casos eren pràctiques formatives i que en un moment d'excepcionalitat com aquest era pràcticament impossible la seva realització i seguiment per part de les persones tutores del centre educatiu i de l'empresa.

Amb la Resolució de 30 de març de 2020 referida a l'alumnat que no pugui realitzar el total d'hores d'estada a l'empresa, el Departament tard i tímidament posa fre a aquesta situació recomanant als centres que proposin a l'alumnat i a les empreses que participen en l'FP Dual la suspensió de les pràctiques.

L'esmentada resolució ofereix diferents opcions amb la finalitat de que l'alumnat pugui superar aquestes pràctiques a l'empresa.

Les orientacions i instruccions del Departament proposen diferents opcions per poder avaluar a l'alumnat que ha d'obtenir un títol aquest curs. Tot i això creiem que caldria concretar i diferenciar entre els diferents ensenyaments de FPI i de Règim Especial i garantir que s'hagin adquirit les competències del cicle formatiu en qüestió.

En relació al punt 1.1 de flexibilització de l'estada a l'empresa que proposa diferents alternatives com l'augment de 8 hores al dia, l'augmentar els dies a la setmana o allargar el període de pràctiques considerant el juliol, alertem de la desregulació que segurament pot produir l'aplicació de tals mesures en una situació molt difícil de tensionament del teixit productiu i empresarial i d'ERTOs. També que cal garantir que els alumnes estiguin realment fent aprenentatge i no substituint a treballadors i treballadores i la millor manera de fer-ho és recolzar-se en la representació legal del treballadors/es a les empreses, també pel que fa a la prevenció de riscos.

Sobretot en la Formació Professional Dual és bàsic un acord amb els agents econòmics i socials i les administracions en el marc del Sistema de Formació i Qualificacions Professionals per tal de prendre mesures relacionades amb les garanties de la finalització de les pràctiques del curs actual, i amb les previsions de cara el curs vinent segons sigui l'evolució de la crisi sanitària. Les persones que cursen Formació Professional, sigui del subsistema que sigui, no s'han de veure penalitzades en la seva formació pràctica per la situació de confinament ni la posterior de desconfinament regulat, perquè sigui així ha d'existir un pla de mesures consensuat per facilitar el seu aprenentatge a l'empresa.

Un tercer trimestre amb incertesa, sense negociació i amb recursos insuficients

Criteris per a l'acció educativa i l'avaluació davant la prolongació del període de confinament

[https://documents.espai.educacio.gencat.cat/IPCNormativa/Recomanacions_FPIERE_3a_av.pdf enllaç]

Des de la Federació d'Educació de CCOO hem reclamat al Departament d'Educació de manera reiterada en les reunions virtuals amb els sindicats de la primera setmana d'abril, una mesa per tractar tots els aspectes i criteris relacionats amb les pràctiques a l'empresa, el tercer trimestre i la finalització de curs dels ensenyaments de Formació Professional Inicial i Ensenyaments de Règim Especial (especialment els artístics superiors) aspectes indeslligables dels criteris d'aplicació del teletreball per part del professorat.

En la reunió de 3 d'abril en la qual el Departament ens informa de que es faran públics aquests criteris reiterem la nostra queixa de no haver pogut negociar-los en mesa vista l'afectació que tenen, entre altres, en les condicions de treball de les docents.

[enllaç <https://educaccio.cat/2020/educacio/resum-reunio-departament-3-abril>]

Finalment el 20 d'abril es publiquen les Instruccions del Departament sobre els criteris d'avaluació de Formació Professional i Ensenyaments de règim especial

<https://govern.cat/govern/docs/2020/04/21/16/13/d7bb25f7-3fcf-45fa-98e3-9bef6795b9ce.pdf>

Caldria recordar al Departament que estem en una situació de confinament que no estem teletreballant de forma ordinària. La situació d'aquest tercer trimestre és una situació completament excepcional amb la no presencialitat de l'alumnat i professorat, amb el professorat teletreballant en condicions no negociades en mesa sectorial i amb els recursos

que té al seu abast, i amb diferents situacions personals i familiars, força sovint complexes. El Departament no pot normalitzar aquesta situació i menys en la Formació Professional, relacionada amb la pràctica professional.

Les instruccions parteixen de dues premisses, la primera és que la tercera avaluació en cap cas podrà afectar de manera negativa els aprenentatges assolits abans del confinament i la segona que el professorat disposa de prou informació per poder avaluar, havent-se realitzat dues terceres parts del curs.

Així Educació considera “necessàries per assolir aquestes competències les tecnologies de la informació i l’aprenentatge, els equips, les plataformes digitals, el compromís del professorat i la resposta personalitzada a l’alumnat”, **per tant obvia la situació d’emergència, l’entorn socioeconòmic, la diversitat, segregació i el risc d’exclusió de l’alumnat d’FP (amb abandonament escolar prematur del 40% als cicles formatius de grau mitjà i alumnat amb NEE i IFE) i la realitat personal del professorat i l’alumnat durant el confinament** al pretendre passar d’una setmana per l’altra de la modalitat presencial a la modalitat a distància i pressuposar que s’acompliran tots aquests requisits.

Quin és el sentit d’avaluar amb ‘valor afegit’?

Trasllada als equips docents la valoració de l’assoliment de competències, moltes d’elles insubstituïbles per formació a distància amb fórmules d’avaluació positiva d’activitats de ‘valor afegit’ que és difícil que garanteixin l’adquisició de les competències ni que beneficiïn al conjunt de l’alumnat, al contrari, pot crear més desigualtats entre centres i càrrega de feina excessiva als i les docents a l’haver de fer canvis metodològics molt sobtats i haver de preparar materials en línia sota pressió, en la major part dels casos sense contrast.

Considerem que essencialment en aquests moments difícils cal reforçar l’acompanyament, l’orientació i la tutoria per evitar l’abandonament i la desconexió digital amb propostes formatives i educadores no avaluables.

Les instruccions del Departament indiquen que les unitats formatives no finalitzades durant els dos primers trimestres es podran tancar amb activitats de ‘valor afegit’, per tant avaluades fins abans del confinament i amb possibilitat de millorar la qualificació. I les que s’han de realitzar al 3r trimestre s’hauran de tenir en consideració el curs vinent podent-les incorporar en tots els mòduls formatius del títol, projecte o a la FCT.

Pel que fa a l’alumnat de 2n curs el Departament reconeix que la formació en temps de confinament no serà la mateixa per tothom i s’ha d’avaluar tenint en compte la resta de titulació cursada. Estableix l’obligatorietat de preparar materials online de les UF no cursades per poder assolir els resultats d’aprenentatge, però avaluar el mòdul amb les UF cursades la resta del curs presencialment.

Aquesta part de les instruccions és certament complexa d’aplicar per part dels equips docents que han de preparar material per a l’aprenentatge de l’alumnat però avaluar en referència al realitzat anteriorment. Alhora en el cas de la segona convocatòria de les UF pendents que l’alumnat havia cursat presencialment, alvirem força dificultats en haver de gestionar una segona convocatòria no presencial o prendre la decisió de fixar-la presencialment.

En tots els casos la situació de crisi imprevista fa molt difícil la gestió i presa de decisions, planificació de l'activitat docent durant aquest darrer trimestre, i requereix d'una sensibilitat i recolzament del Departament d'Educació especials, pel que fa a l'acompanyament de DGFPIERE i d'inspecció, com a l'hora de poder comptar amb els recursos adequats.

Des de CCOO pel que fa a la tercera avaluació que haurà de tenir lloc en situació de confinament, en primer lloc volem evidenciar la pressió que s'ha posat aquests dies passats damunt les espatlles de les direccions dels centres educatius i del professorat, a manca d'unes orientacions que no arribaven. Els centres de Formació Professional s'han hagut d'organitzar durant el període de descans de setmana santa havent de ser freqüents les comunicacions entre tutoria i coordinació del centre i professorat, fent-ho incompatible amb el degut descans i la conciliació familiar en una situació extraordinàriament complexa, en la qual cal preservar més que mai la salut física i l'equilibri emocional.

Fer docència no presencial de manera generalitzada requereix de tots els recursos digitals disponibles (materials digitals i plataformes), siguin públics o privats. Si es creu que l'educació és essencial s'ha de fer una gestió única del sistema educatiu aprofitant tots els recursos existents, alhora vetllant per l'aprenentatge i adaptació del professorat. A més a més, cal tenir en compte que el vessant pràctic dels estudis d'FP impossibilita que els estudiants de moltes famílies professionals puguin, de forma telemàtica, adquirir les competències professionals inherents a molts dels mòduls dels cicles formatius vinculats a aquestes famílies.

Les orientacions de DGFPIERE per aquest tercer trimestre plantegen als centres educatius substituir la formació inicial reglada presencial per la no presencial, segons criteri dels equips docents de cada centre, quan el Departament hauria de garantir amb concreció que en cada cicle formatiu l'alumnat pogués adquirir les competències pròpies de cada titulació. Cal tenir en compte que en molts cicles formatius és absolutament imprescindible l'adquisició de competències vinculades a la realització de pràctiques en tallers i amb maquinària i utilitatges impossibles de tenir a l'abast o de simular en una situació de confinament, així pel que fa a les pràctiques a l'empresa quan es doni un desconfinament progressiu i es repregui l'activitat empresarial, caldrà que es realitzin en condicions especials, amb un lloc específic als plans extraordinaris de prevenció i amb el vistiplau de la representació legal dels treballadors.

La no presencialitat no pot comportar mai l'augment de desigualtats formatives

Entenem la intenció del Departament de que l'alumnat que ha d'obtenir un títol en finalitzar aquest curs es pugui graduar per poder continuar amb la seva formació o incorporar-se al món del treball.

Aquest alumnat graduat en la crisi sanitària de la COVID-19 necessitarà suport per consolidar les seves competències.

Els ensenyaments de formació professional estan lligats a competències professionals amb matèries absolutament pràctiques i pràcticament insubstituïbles no presencialment, en molts d'ells (sobretot en els cicles formatius de grau mitjà) l'abandonament escolar està per sobre de la mitjana europea, havent-se incrementat la taxa entre 2018 i 2019 en dos punts. Avui aquestes ràtio són de les més elevades de l'estat, en aquesta situació l'atenció individualitzada del professorat pot fer-se molt

feixuga i alhora pot agreujar-se la bretxa formativa de l'alumnat, segons sigui la seva situació familiar i econòmica.

L'alumnat de segon curs que es graduï necessitarà consolidar les seves competències i tot el suport que se li pugui donar per part de l'administració per tal de minimitzar l'impacte de la crisi sanitària en aquesta generació de professionals. Seran imprescindibles mesures excepcionals que ofereixin alternatives per donar-li l'oportunitat de consolidació de les seves competències professionals, personals o socials com ara donar-li accés preferent a formació professional inicial i ocupacional relacionada amb aspectes pràctics del seu sector professional, tenir preferència en la matrícula de cursos d'especialització o que es faci programació de formacions adhoc en els centres d'FP d'aspectes clau de la professió, en tots els casos gratuïtament.

Pel que fa a la Formació Professional Inicial, les mesures anteriors han d'anar acompanyades dels recursos econòmics corresponents i de l'augment de la plantilla de professorat per poder implementar-les, així com dels suficients recursos materials pels tallers i aules pràctiques. En previsió de noves situacions de confinament l'accés a un ordinador o no, serà determinant per no eixamplar l'escletxa formativa entre el diferent alumnat i la seva situació (amb llars que no tenen ordinador o que no en tenen suficients per poder conciliar el teletreball i la teleformació), per evitar-ho és necessari que s'organitzi per part de l'administració un sistema de préstec d'unitats per facilitar el continuar amb la formació quan aquesta es pugui traslladar excepcionalment a un marc no presencial.

En l'àmbit del Sistema de Formació i Qualificació Professionals s'hauran de consensuar mesures excepcionals d'accés a l'empresa d'aquest alumnat.

Quant a l'alumnat que està cursant primer, la nostra proposta va en la línia de que aquest tercer trimestre es realitzin activitats formatives que consolidin els resultats d'aprenentatge corresponents i que el curs vinent es reorganitzi el calendari escolar i es faci reprogramació dels diferents mòduls i unitats formatives per tal de que l'alumnat pugui assolir i consolidar competències. S'han de preveure alhora nous escenaris de rebrot i confinament, avançant excepcionalment en competències que es puguin desenvolupar mitjançant formació no presencial

També caldrà augmentar l'oferta de processos d'acreditació acadèmica de l'experiència laboral adreçats a aquell alumnat que hagi tingut l'oportunitat d'adquirir experiència laboral.

Les tasques durant el confinament s'han de contemplar com un valor afegit i no penalitzar, ja que no tot l'alumnat disposa de les condicions materials per fer-les a distància. Alhora en aquest tercer trimestre s'ha de continuar contemplant estratègies i recursos inclusius pel que fa a l'alumnat amb NESE.

El seguiment tutorial i emocional a l'alumnat i a les famílies ha de ser el pal de paller, així cal reforçar la tutoria als centres educatius amb la incorporació de professorat tutor sobretot en cicles formatius de grau mitjà, formació professional bàsica, formació professional inicial i altres que ho requereixin especialment.

Cal estar molt amatents a que les propostes del Departament no incrementin la segregació socioeconòmica que pateix l'alumnat de l'FP, si no es garanteixen els recursos ni els mitjans necessaris per arribar a la totalitat de l'alumnat en la situació actual i altres de confinament que puguin tenir lloc properament.

El Departament ha iniciat aquests darrers dies la coordinació de diverses accions d'entitats i organitzacions pel que fa a poder dotar de recursos tècnics a l'alumnat i famílies que en tenen manca.

Li demanem alhora que agiliti les accions que facin possible que aquest alumnat pugui disposar-ne, també comptant amb els que anuncià el MEyFP que distribuïria entre les diferents comunitats autònomes i amb els propis.

Alhora reclamem per aquest curs en el mateix sentit que s'activin plenament els nomenaments de personal substitut que facin possible que no quedi cap alumne ni alumna sense atenció, així com que cap professor o professora que necessiti agafar baixa o segons l'entorn familiar necessiti conciliar ho pugui fer, sense sentir la pressió actual de que la feina recaurà en els seus companys o companyes.

Alumnat de Formació Professional que ofereix suport als àmbits sanitaris i social

En el context d'una situació de pandèmia extremadament complexa fem valoració d'aquesta iniciativa i de la primera nota de premsa al respecte de 26 de març adreçada bàsicament a l'alumnat de grau mitjà de Cures auxiliars d'infermeria i Atenció a les persones en situació de dependència i de grau superior d'Integració social.

[enllaç <http://ensenyament.gencat.cat/ca/inici/nota-premsa/?id=384162>]

La nota del Departament aclareix que es tracta d'alumnat de 18 anys, que de manera voluntària i abans de finalitzar la seva formació vulgui treballar en aquests àmbits, ho faran sense risc d'infecció.

Ens alerta la garantia de la darrera afirmació tenint en compte de que s'hi poden incorporar persones que tot just hagin cursat solament un 33% de la formació del cicle corresponent, sense haver treballat els aspectes més pràctics de la professió.

En tot cas aquesta oferta s'hauria de circumscriure a l'alumnat que estigui cursant segon curs.

Fem extensible la nostra lectura anterior a altres comunicacions i notes posteriors d'Educació que informen de la incorporació d'alumnat de cicles formatius de Sanitat i de Serveis Socioculturals i a la comunitat en residències, centres de dependència i hospitals. Valorant com no podria ser d'altra manera la generositat d'aquest alumnat però alhora hem de posar en una balança la seva preparació i les garanties de prevenció de riscos laborals i les condicions de treball en les quals haurà de treballar.

La situació actual ha posat de relleu les grans carències en especialitats sanitàries, de les cures i d'assistència social. Aquestes es poden afrontar de manera excepcional amb mesures que es recolzin en el voluntariat a l'hora de contractar estudiants que no han finalitzat la seva formació, però de cap manera la sanitat hauria de basar la seva qualitat i oferta en el 'voluntarisme' social. S'ha de recordar també, que la sanitat és, en bona mesura un sector feminitzat, i el que té la major rotació laboral. Cal contractació estable i de qualitat, i no contractació de caràcter conjuntural i precària.

Aprentatges per al futur

L'FP impartida al centre educatiu és cabdal

Cal un IOC capdavanter i amb recursos

Una crisi tan dura com l'actual evidencia més que mai les mancances d'un sistema, en el cas que ens ocupa del sistema educatiu.

En aquesta situació es remarquen les carències del Departament en la gestió de l'FP, a les quals cal donar-hi una solució satisfactòria, que no afecti negativament la formació de la classe treballadora que forma part de la majoria dels serveis essencials pel funcionament de la societat com hem vist aquests darrers dies.

Els dos darrers cursos Educació s'ha preocupat quasi exclusivament en implementar una reforma curricular de l'FP tenint com un dels objectius preferents l'augment de la modalitat dual, oferint un currículum únic i deixant en un segon lloc el prioritzar les necessitats i adoptar mesures per solucionar les deficiències de la totalitat dels ensenyaments professionals. Ara queda palès que cal un equilibri i que és essencial la formació presencial teòrico-pràctica que s'imparteix en els tallers, estudis i aules dels centres educatius. Tallers que necessiten tenir a disposició recursos actualitzats i material adient per poder impartir els diferents currículums. Sense dotacions adequades difícilment les persones poden adquirir les competències professionals que defineixen els perfils de cada titulació, no n'hi ha prou en fer pràctiques a l'empresa.

Ara més que mai es veu evident que la reforma curricular que planteja Educació no s'ajusta ni a les necessitats de les persones ni a la situació actual, va en detriment de la formació competencial específica de cada perfil professional i amb un futur incert caldrà garantir que els centres educatius també treballin plenament les competències socials, transversals i professionals, i que es tingui garantia de l'aprenentatge de l'alumnat dels continguts íntegres de prevenció de riscos laborals, d'orientació i de drets laborals, vitals per a la incorporació al món del treball

L'ofegament dels darrers anys que ha patit l'Institut Obert de Catalunya (IOC), amb manca de recursos i de normativa pròpia, també posa de manifest ara més que mai la necessitat de tenir una plataforma pública reforçada i capdavantera de formació en línia per les persones que tinguin necessitat de cursar estudis de Formació Professional no presencialment. Seran imprescindibles inversions pressupostàries extraordinàries d'ara endavant per tal de que compti amb els recursos suficients per garantir el seu funcionament i el suport als centres presencials habitualment i en previsible futures situacions de confinament.

El creixement dels darrers anys de les empreses privades autoritzades per Educació que imparteixen FP a distància ha estat exponencial, és necessari ara en moments d'excepcionalitat que aquests recursos i plataformes es comparteixin, sumant-se als de la plataforma pública.

Barcelona, 27 d'abril de 2020